

Ι Σ Π Α Ν Ι Α

ΙΑ'

Μ Α Λ Α Γ Α

Τὴν ἐπιούσαν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου τὸ πλοῖον διέσχιζε τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ.

Παρατηρῶ τώρα ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, καὶ μοῦ φαίνεται τόσο πλησίον τῆς οἰκίας μου, ὥστε νομίζω ὅτι δὲν πρέπει οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ διστάσω, ὅταν μοῦ ἐπέλθῃ ἡ ὀρεξίς καὶ τὸ χρηματικόν μου ἰσοζύγιον δὲν ἔχῃ καμμίαν ἀντίρρησην, νὰ ἐτοιμάσω τὴν βαλίτζαν μου καὶ νὰ τρέξω εἰς Γένουαν διὰ νὰ ὑπάγω νὰ ἀπολαύσω ἐκ νέου τὸ ὠραιότατον θέαμα τῶν δύο ἡπείρων. Ἀλλὰ τότε μοῦ ἐφάνη ὅτι ἤμην τόσο μακρὰν, ὥστε γράφων τὴν διεύθυνσιν ἐπὶ τινος ἐπιστολῆς, ἣν εἶχον γράψει ἐπὶ τοῦ πλοίου διὰ τὴν μητέρα μου, μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ τὴν δώσω εἰς τινὰ τῶν εἰς Γιβραλτάρ ἀποβιβασθέντων ἐπιβατῶν νὰ τὴν ρίψῃ εἰς τὸ ταχυδρομεῖον, ἐγέλασα ἐπὶ τῇ ἀγαθοπιστίᾳ μου, ὡς νὰ ἦτο σχεδὸν ἀδύνατον νὰ φθάσῃ εἰς Τορίνον ἢ ἐπιστολὴ ἐκείνη. Ἀπ' ἐδῶ! — ἐσκέφθην — ἀπὸ τὰς στήλας τοῦ Ἡρακλέους! — καὶ ἔλεγον στήλας τοῦ Ἡρακλέους ὡς θὰ ἔλεγον ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἑλπίδος ἢ Ἰαπωνίαν.

« Εἶμαι ἐπὶ τοῦ πλοίου Γουαδαῖρα. Ὅπισθεν μοῦ ἔχω τὸν Ὁκεανὸν καὶ ἔμπροσθεν τὴν Μεσόγειον, ἀριστερὰ τὴν Εὐρώπην καὶ δεξιὰ τὴν Ἀφρικὴν. Βλέπω ἀπ' ἐκεῖ τὸ ἀκρωτήριο τῆς Ταρίφας καὶ δεξιὰ τὰ ὄρη τῆς ἀφρικανικῆς ἀκτῆς, ἅτινα φαίνονται ὀλίγον συγκεχυμένα ὡς νέφος φαῖν. Βλέπω τὴν Κέουταν, βλέπω ὀλίγον περαιτέρω, ὡς μίαν κηλῖδα λευκὴν, τὴν Ταγγέρην καὶ εἰς τὴν εὐθεῖαν τοῦ πλοίου τὸν βραχὺν κόλπον τοῦ Γιβραλτάρ. Ἡ θάλασσα εἶναι ἥσυχος ὡς λίμνη καὶ ὁ οὐρανὸς ῥοδόχρους καὶ χρυσοῦς. Τὸ πᾶν εἶνε γαλήνιον, ὠρεῖον καὶ μεγαλοπρεπές, καὶ ἐγὼ αἰσθάνομαι εἰς τὴν κεφαλὴν μου ἀνέκφραστον καὶ γλυκυτάτην σύγχυσιν μεγάλων ἰδεῶν, αἵτινες ἂν ἠδύναντο νὰ μεταφρασθῶσιν εἰς λέξεις φρονῶ ὅτι θὰ ἀπατέλουν μίαν χαρμύουνον προσευχὴν ἀρχομένην καὶ λήγουσαν μὲ τὸ ὄνομά σου »

Τὸ πλοῖον ἔστη εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀλγελῖρ. Ὅλος ὁ θίασος τῶν αἰοιδῶν ἐπέβη μεγάλῃς τινὸς λέμβου, ἐλθούσης ἐκ Γιβραλτάρ καὶ ἀπεμακρύνθησαν κινεῦντες ριπίδια καὶ μανδύλια ὡς σημεῖον ἀποχαιρετισμοῦ. Ὅταν τὸ πλοῖον ἐκίνησεν ἐκ νέου, ἐβράδυναξε. Τότε ἠδυνήθη νὰ καταμετρήσῃ λεπτομερῶς διὰ τοῦ βλέμματός τὸν τεράστιον ὄγκον τοῦ βράχου τοῦ Γιβραλτάρ. Κατ' ἀρχὰς μοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν θὰ τὸν ἀφίναμεν ὀπισθὲν μας, ἀλλ' ἐχρειάσθησαν ὥραι. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐφ' ὅσον ἐπλησιάζομεν ἐγγιγαντοῦτο καὶ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν παρουσίαζε νέαν ὄψιν· ὅτε μὲν τὴν κατατομὴν παμμεγίστου τέρατος, ὅτε δὲ τὴν εἰκόνα ἀπεράντου κλίμακος, ἄλλοτε τὸ σχῆμα φανταστικῶ

φρουρίου καὶ ἄλλοτε ἄμωρον ὄγκον τεραστίου ἀερολίθου, πεισόντος ἀπὸ τινος κόσμου συντριβέντος ἐν μάχῃ τινὶ κόσμων· καὶ παρουσίαζεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὀπισθεν ὑψηλῆς τινος κορυφῆς, οἰκὴν αἰγυπτιακῆς πυραμίδος, μέγαν ὄγκον, ὡς ὄρος καὶ χαράδρας καὶ βράχους ἀποκρήμυνους καὶ μακροτάτας καμπύλας, αἵτινες ἐχάνοντο εἰς τὴν πεδιάδα.

Ἦτο νύξ· ἡ ζοφώδης περίμετρος τοῦ βράχου διεγράφετο καθαρῶτα ἐπὶ τοῦ φωτιζομένου ὑπὸ τῆς σελήνης οὐρανοῦ, ὡς τεμάχιον μελανοῦ χάρτου ἐπὶ τινος ὑαλοπίνακος.

Ἐφαίνοντο τὰ φωτισμένα παράθυρα τῶν ἀγγλικῶν στρατώνων, αἱ σκοπιαὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν ἐναερίων κρημνῶν καὶ ἡ ἀβεβαία σκιά δένδρου τινὸς ὕπερ ἐφαίνετο μόλις ὡς χλόη ἐπὶ τῶν πλησιεστέρων κρημνῶν.

Ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον μᾶς ἐφαίνετο ὅτι τὸ πλοῖον δὲν ἐκινεῖτο, ἢ ὅτι ὁ βράχος μᾶς ἠκολούθει, τόσο ἥτο πάντοτε πλησίον ἡμῶν καὶ ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐκρέματο ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας. Ἐπειτα ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρχισε νὰ σμικρύνεται, ἀλλὰ προτῆτερα ἐκουράσθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ μας νὰ βλέπωσι, παρὰ αὐτὸς νὰ μᾶς ἀπειλῇ μὲ τὰς φανταστικὰς του μεταμορφώσεις.

Τὸ μεσονύκτιον ἔπεμψα ὕστατον χαιρετισμὸν πρὸς τὸν τρομερὸν ἐκείνον νεκρὸν φύλακα τῆς Εὐρώπης, καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὸν θαλαμίσκον μου.

Ὅταν ἠγέσθην τὴν πρωΐαν εὐρισκόμεθα ὀλίγα μίλλια μακρὰν τῆς Μαλάγας.

Ἡ πόλις τῆς Μαλάγας, παρατηρουμένη ἀπὸ τοῦ λιμένος, παρέχει εὐχάριστον καὶ μεγαλοπρεπὲς θέαμα. Δεξιὰ ὑπάρχει ὑψηλὸν καὶ ἀπόκρημνον ὄρος, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου καὶ ἐπὶ μιᾷ τῶν πλευρῶν αὐτοῦ ἕως κάτω εἰς τὴν πεδιάδα διακρίνονται μελανὰ τὰ ἐρείπια τοῦ φρουρίου τοῦ Γιβραλτάρου, περιωρόμου διὰ τὴν ἀπεγνωσμένην ἀντίστασιν, τὴν γενεμένην ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἐναντίον τῶν στρατευμάτων τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλας τῆς Καθολικῆς, καὶ εἰς τὰς ὑπωροίας τοῦ ὄρους ἡ μητρόπολις, ἥτις ὑψοῦται μεγαλοπρεπῶς ὑπεράνω ὅλων τῶν περὶ αὐτὴν κτιρίων, ἐκτοξεύουσα πρὸς τὸν οὐρανόν, ὡς θὰ ἔλεγε τολμηρὸς τις ποιητής, δύο ὠραίους πύργους καὶ ἐν ὑψηλότατον κωδωνοστάσιον. Μεταξὺ τοῦ φρουρίου καὶ τοῦ ναοῦ καὶ ἔμπροσθεν τοῦ ὄρους καὶ εἰς τὰς πλευράς, ἐν πλῆθος, εἰς συρφετός, ὅπως λέγει ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, πενιχρῶν καὶ ζοφερῶν οἰκίσκων, κειμένων τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δέ, φύρδην μίγδην, ὡς νὰ ἐρρίφθησαν ἀπὸ ὑψηλά, οἰκὴν λίθων. Ἀριστερὰ τῆς μητροπόλεως, κατὰ μῆκος τῆς παραλίας, μακρὰ σειρὰ οἰκιῶν διαφόρων χρωματισμῶν. Περικιτῶν κύκλος ἐκ λόφων πρασίνων καὶ ἐρυθρωπῶν, αἵτινες περικλείουσι τὴν πόλιν ὡς τείχη ἀμφιθεάτρου. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης, ἄλλα ὄρη καὶ ἄλλοι λόφοι καὶ βράχοι ἐκτεινόμενοι ἐπ' ἄπειρον. Ὁ λιμὴν σχεδὸν ἔρημος, ἡ παραλία ἥσυχος, ὁ οὐρανὸς καθαρῶτατος.

Πρὶν ἢ ἀποβιβάσθω ἀπεχειρέτισα τὸν πλοίαρχον ὅστις ἐπρόκειτο νὰ ἐξαιολογήσῃ τὸν πλοῦν τοῦ μέχρι Μασσαλίας, τὸν ναυκλῆρον καὶ τοὺς ἐπιβάτας, λέγων πρὸς ὅλους ὅτι θὰ ἐφθάνον εἰς Οὐαλεντίαν ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ φθάσῃ ἐκεῖ τὸ πλοῖον, καὶ ὅτι διὰ τοῦτο θὰ ἐπιβιβαζόμεν ἐκ νέου εἰς τὸ ἴδιον πλοῖον διὰ νὰ ὑπάγω εἰς Βαρκελώνην καὶ εἰς Μασσαλίαν· καὶ ὁ πλοίαρχος μοῦ εἶπε: — Σὰς περιμένωμεν, — καὶ ὁ θαλαμηπόλος μοῦ ὑπεσχέθη νὰ μοῦ κρατήσῃ θέσιν. Ποσάκις μετὰ ταῦτα ἐνθυμήθη τὰς τελευταίας λέξεις τῶν δυστυχῶν αὐτῶν ἀνθρώπων!

Ἀπεβιβάσθην εἰς Μαλάγαν μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ ἀνχωρήσω τὸ ἴδιον ἐσπέρας εἰς Γρανάδαν. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πόλεως οὐδὲν ἄξιον σημειώσεως παρουσιάζει. Ἐξαιρέσει τοῦ νέου μέρους, ὅπερ κατέχει τὸν ἄλλοτε ὑπὸ τῆς θαλάσσης κλυπτόμενον χώρον, καὶ εἶνε κατεσκευασμένον κατὰ τὰ νεώτερα συστήματα, μὲ ὁδοὺς εὐρείας καὶ εὐθείας καὶ οἰκίας μεγάλας καὶ γυμνάς, τὸ ἐπίλοιπον τῆς πόλεως εἶνε εἰς λαβύρινθος ἐξ ἐλικοειδῶν ὁρομίσκων καὶ εἰς κυκεῶν οἰκῶν ἄνευ χρώματος, ἄνευ patios, ἄνευ χάριτος. Ὑπάρχουν πλατεῖαι τινες ὁπωσούν μεγάλαι μὲ κήπους καὶ κρήνας, στῦλοι τινες καὶ τινα τόξα ἀραβικῶν κτιρίων· οὐδὲν νεώτερον μνημεῖον, πολλὴ ἀκαθαρσία καὶ ὅχι πολὺς πληθυσμός. Τὰ περίχωρα εἶνε ὠραιότατα καὶ τὸ κλίμα εὐκρέστερον ἢ ἐν Σεβίλλῃ.

Ἐν Μαλάγᾳ εἶχον ἓνα φίλον, μετέβην πρὸς συνάντησίν του, ἐπεράσαμεν τὴν ἡμέραν ὁμοῦ. Παρ' αὐτοῦ ἔμαθον περίεργόν τινα εἶδον. Ἐν Μαλάγᾳ ὑπάρχει φιλολογικὴ τις Ἀκαδημία, συγκειμένη ἐξ ὀκτακοσίων καὶ πλέον ἐταίρων, ἐν ἣ ἐσπράττονται αἱ ἀμφιετηρίδες ὅλων τῶν μεγάλων συγγραφέων καὶ γίνεται δις τῆς ἐβδομάδος δημόσιόν τι ἀνὰ γνωσμά ἐπὶ ἐπιστημονικοῦ ἢ φιλολογικοῦ τινος θέματος. Τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἐσπέραν ἐπρόκειτο νὰ τελεσθῇ ἐπίσημός τις ἐορτή. Πρὸ τινων μηνῶν ἡ Ἀκαδημία εἶχε προκηρύξει βραβεῖον ἐκ τριῶν ὠραίων χρυσῶν ἀνθῶν, σμαλτωμένων μὲ διάφορα χρώματα, διὰ τοὺς τρεῖς ποιητάς, οἵτινες ἤθελον γράψαι τὴν καλλιτέραν ᾠδὴν εἰς τὴν πρόδον, τὸ καλλίτερον ἔσμα ἐπὶ τῇ ἀνακτῇ τῆς Μαλάγας, τὴν καλλιτέραν σάτυραν κατὰ τῶν κοινοτέρων ἐλαττωμάτων τῆς νεωτέρας κοινωνίας.

Εἶχον κληθῇ νὰ συμμετάσχῃ τοῦ ἀγῶνος πάντες οἱ ποιηταὶ τῆς Ἰσπανίας, πλῆθος ἐσφραγισμένων ποιημάτων εἶχον ἀποσταλῇ, μία ἐπιτροπὴ τὰ εἶχε κρίνει κατ' ἰδίαν καὶ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἐπρόκειτο νὰ ἐξενέγκῃ τὴν ἀπόφασίν της. Ἡ τελετὴ ἐγένετο μετὰ μεγάλης πομπῆς θὰ παρευρίσκετο ὁ Ἐπίσκοπος, ὁ Διοικητής, οἱ πρόξενοι καὶ ἅπαντες οἱ ἐν τέλει, ἐν μεγάλῃ στολῇ καὶ μέγας ἀριθμὸς κυριῶν ἐνδεδυμένων ὡς διὰ χορόν.

Αἱ ὠραιότεραι τρεῖς Μοῦσαι τῆς πόλεως θὰ παρουσιάζοντο ἐπὶ τινος ἐξέδρας, στολισμένης δι' ἀνθῶν καὶ σημαῶν, θὰ ἀπεσφράγιζον ἐκάστοτε τὸν περικλείοντα τὸ βραβευθὲν ποίημα φάκελλον καὶ θὰ ἀναγίνωνον τρεῖς τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ. Ἐὰν ὁ ποιητὴς ἀπῆντα θὰ τὸν ἐκάλουν γὰρ ἀπαγγεῖλῃ τοὺς στίχους τοῦ καὶ νὰ τῷ ἐγγχειρίσουν τὸ ἔνθεον, ἐὰν δὲν ἀπῆντα θὰ τοὺς ἀναγίνωσκον αὐταὶ αἱ ἰδίαι.

Εἰς ὅλην τὴν πόλιν δὲν ὠμίλουν δι' ἄλλο ἢ διὰ τὴν Ἀκαδημίαν. Προσπάθουν νὰ μαντεύσουν τὰ ὀνόματα τῶν νικη-

τῶν, προέλεγον χιλίους ἐπαίνους διὰ τὰ τρία πονήματα, ἐξεθείαζον τὴν διασκευὴν τῆς αἰθούσης.

Ἡ ποιητικὴ αὕτη ἐορτὴ, ἣν καλοῦσι juegos floreales! δὲν ἐτελεῖτο πλέον πρὸ δεκαετίας.

Ἀς κρίνουν ἄλλοι ἢν αὐτοὶ οἱ ἀγῶνες καὶ αὐταὶ αἱ τελεταὶ ὠφελούν ἢ βλάπτουν τὴν ποίησιν καὶ τοὺς ποιητάς. Ἐγὼ, ὅσον ἀμφίβολος καὶ παροδικὴ καὶ ἢν εἶναι ἡ φιλολογικὴ δόξα, ἣν δύναται νὰ ἐπιδαφιλεύσων ἡ ἀπόφασις μιᾶς ἐπιτροπῆς καὶ ἡ ἐκτίμησις ἐνὸς Ἐπισκόπου ἢ ἐνὸς Διοικητοῦ, πιστεύω ὅτι τὸ νὰ λάβῃ τις ὡς δῶρον ἐν χρυσῶν ἄνθος ἀπὸ τὴν χεῖρα ὠραιότητος γυναικός, ὑπὸ τὰ βλέμματα πεντακοσίων ἀνδραλουσίων γυναικῶν, ὑπὸ τοὺς ἤχους γλυκείας μουσικῆς καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς εὐωδίας τῶν ἱάσμων καὶ τῶν ῥόδων, εἶνε ζωηρότερα καὶ μεγαλειτέρα εὐχαρίστησις ἐκείνης, ἣν προξενεῖ ἡ ἀληθὴς καὶ διαρκὴς δόξα. — Ὅχι; — Ἄ, ὦμεν εἰλικρινεῖς!

Μία τῶν πρώτων μου σκέψεων ἦτο νὰ δοκιμάσω ὀλίγον ἐκ τοῦ γνησίου οἶνου τῆς Μαλάγας, ὅχι δι' ἄλλο ἢ διὰ νὰ ἀναλάβω ἀπὸ τοὺς πολλοὺς πόνους τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ στομάχου, τοὺς ὁποίους ὤφειλον εἰς τὸ ἀχρεῖον μίγμα ὅπερ πωλεῖται εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Ἰταλίας μὲ τὴν ψευδῇ σύστασιν τοῦ ὀνόματος ἐκείνου. Ἀλλ' εἶτε διότι ἐγὼ δὲν ἐξηγήθην καλῶς, εἶτε διότι δὲν ἠθέλησαν νὰ μὲ ἐννοήσουν, ὁ οἶνος τὸν ὁποῖον μοῦ ἔδωσαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, μοῦ ἔκαψε τὰ ἐντόσθια καὶ μοῦ ἐξάλισε τὸν ἐγκέφαλον. Οὐχ ἦττον ἠδυνήθην νὰ ὑπάγω μὲ ἀσφαλὲς βῆμα μέχρι τῆς μητροπόλεως, καὶ ἀπὸ τὴν μητρόπολιν εἰς τὸ φρούριον τοῦ Γιβραλτάρου καὶ εἰς ἄλλα τινὰ μέρη, καὶ νὰ σχηματίσω μίαν ἰδέαν περὶ τῆς καλλονῆς τῶν γυναικῶν τῆς Μαλάγας, χωρὶς νὰ τὰς ἴδω διπλὰς καὶ ὑποτρεμούσας, ὡς ἤθελον ὑποθέσει ἴσως κακόγλωσσός τις.

Καθ' ὁδὸν ὁ φίλος μου μοῦ ὠμίλησε περὶ τοῦ περιφήμου τούτου δημοκρατικοῦ λαοῦ τῆς Μαλάγας, ὁ ὁποῖος κάθε στιγμὴν κάμνει καὶ ἀπὸ ἐν κατόρθωμα. Εἶναι λαὸς τολμηρότατος, ἀλλ' εὐμετάβλητος καὶ εὐάγωγος, ὅπως ὅλοι οἱ λαοί, οἵτινες αἰσθάνονται πολὺ καὶ σκέπτονται ὀλίγον, καὶ ἐνεργῶσιν ὠθούμενοι μᾶλλον ἐκ πάθους ἢ ἐκ πεποιθήσεως. Διὰ τὸ τίποτε συναθροίζεται πλῆθος ἄπειρον καὶ προξενεῖ ἓνα θόρυβον καὶ μίαν ταραχὴν ἡ ὁποία θέτει τὴν πόλιν ἄνω κάτω, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀρκεῖ μία ἀποφασιστικὴ πράξις προσώπου τινός ἐξέχοντος, ἐν θαρραλέον διαβήμα, μία λάμψις εὐγλωττίας νὰ κατευνάσῃ τὴν ταραχὴν καὶ νὰ διαλύσῃ τὸ πλῆθος. Ὁ λαὸς κατὰ βάθος εἶναι φύσει ἀγαθός, ἀλλὰ παρὰσύρεται ὑπὸ τῆς προλήψεως καὶ τοῦ πάθους. Πρὸ πάντων δὲ ἡ πρόληψις εἶνε ἴσως μᾶλλον ἐρριζωμένη ἐν Μαλάγᾳ, ἢ εἰς ὅλας τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἀνδαλουσίας, ἐνεκα τῆς περισσοτέρας ἀμαθείας. Ἐν συνόψει, ἡ Μαλάγα εἶνε ἡ ὀλιγώτερον ἀνδραλουσιακὴ πόλις ἐξ ὧν εἶδον, ἔχει παρὰφθαρτὴν δὲ ὡς καὶ αὕτη ἡ γλῶσσα, ἣτις ὁμιλεῖται χειρότερον ἢ ἐν Κἀδίκι, ὅπου ἤδη ὁμιλεῖται κακῶς.

Ἡμῖν ἀκόμη ἐν Μαλάγᾳ ἀλλ' ἡ φαντασία μου περιεπλανᾶτο ἤδη ἀνά τὰς ὁδοὺς τῆς Γρανάδας καὶ εἰς τοὺς κήπους τῆς Ἀλάμβρας καὶ τοῦ Γενεραλίου. Μετὰ παρέλευσιν

1. Jeux Floraux (Ἀνθικὸι ἀγῶνες) Οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ ἐν Τουλούσῃ ὑπὸ Κλήμεντος Ἰσαύρου ἰδρυθεῖσα Ἀκαδημία ποιητικῶν διαγωνισμάτων καὶ ἀπονέμουσα χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ ἄνθη πρὸς βράβεισιν. Σ. Μ.

ὀλίγων ὥρων ἀπὸ τῆς μεσημβρίας, ἀνεχώρησα, καὶ νὰ σὰς εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, αὕτη ὑπῆρξεν ἡ μόνη πόλις τῆς Ἰσπανίας τὴν ὁποίαν ἀφῆκα χωρὶς νὰ ἐκπέμψω οὔτε ἓνα στεναγμόν.

Ὅταν ἡ ἀμαξοστοιχία ἀνεχώρησεν, ἀντὶ νὰ στραφῶ νὰ τὴν ἀποχαιρετίσω, ὅπως ἔκαμα εἰς ὅλας τὰς ἄλλας ἀδελφάς της, ἀπήγγειλα τοὺς στίχους, οὓς ἔψαλεν ὁ Ἰωάννης Πράτης πρὸς τὴν Γρανάδαν, ὅταν ὁ δοῦξ τῆς Ἀόστης ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν :

« Non più Granata è sola
Sulle sue mute pietre.
L'inno in Alhambra vola
Sulle moresche cetre. »¹.

Καὶ τώρα ἀντιγράφω αὐτοὺς, συλλογίζομαι ὅτι ἡ μουσικὴ τῆς Ἐθνοφρουρᾶς τοῦ Τορίνου ἐμπνέει τὴν εὐχαρίστησιν καὶ τὴν εἰρήνην καλλίτερον ἀπὸ τὰς μακροτονικὰς λύρας, καὶ ὅτι τὸ λιθόστρωτον τῶν στοῶν τοῦ Πάδου, μολονότι καὶ αὐτὸ βωθὸν ἐπίσης, εἶνε καλλίτερον συνηρμολογημένον καὶ μᾶλλον λεῖον ἀπὸ τοὺς λίθους τῆς Γρανάδας.

[Ἔπεται συνέχεια].

ΠΙ. Α. ΒΑΛΒΗΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΟΥΜΑ (γίου)

ΤΟ ΣΤΟΙΧΗΜΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΣΤΕΡΩΝ

Α'

Ἐὰν εἴσθε υἱός, ὁ πατὴρ σας θὰ σὰς εἶπεν : « Ἐργάζου, ὁ πεπαιδευμένος κατορθώνει τὸ πᾶν. » Ἐὰν εἴσθε πατήρ, θὰ εἶπατε πρὸς τὸν υἱόν σας : « Μάθθαινε, ἀρκετὴ ἐκπαίδευσις ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀρκετὴν περιουσίαν ».

Τὴν 15 Σεπτεμβρίου τοῦ 1837, τὴν ὁγδόην ὥραν τῆς πρωίας, γραμματοκομιστὴς εἰσῆρχετο εἰς τινὰ οἰκίαν τῆς ὁδοῦ «Μεσλαύ», ἣτις, ἂν καὶ διαπερᾷ τὴν θορυβωδέστεραν συνοικίαν τοῦ κόσμου, εἶνε ἡ μᾶλλον σιωπηλὴ ὁδὸς τῶν Παρισίων, καὶ ἀποθέτων ἐπιστολὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ θυρωροῦ, εἶπε, τείνων συνάμα τὴν χεῖρα, ὅπως λάβῃ τὰ κόμιστρα :

— Πρὸς τὸν κύριον Λεβρέν. Τρία σολδία.

— Λάβε τὰ τρία σου σολδία, εἶπεν ἡ θυρωρὸς, τοποθετοῦσα τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὴν γραμματοθήκην τοῦ οἰκήτορος, πρὸς ὃν ἀπευθύνετο.

Ἐφίλοσοφῆσατέ ποτε ἐπὶ τοῦ περιεχομένου ἐπιστολῆς, ἣν δὲν ἠδύνασθε νὰ ἀναγνώσητε, ἐπὶ τοῦ χάρτου τούτου, ἐπιλωμένου εἰς τέσσαρα, ὅστις φέρει ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου τοῦ κόσμου εἰς τὸ ἕτερον τὴν χαράν, τὴν λύπην, τὴν ἐλπίδα, μένων σιωπηλὸς δι' ἐκείνους, διὰ τῶν χειρῶν τῶν ὁποίων διέρχεται πρὶν φθάσῃ εἰς τὸ τέρμα του ; Ἐξετιμήσατε τὸ εὐεργέτημα τῆς ἐπιστολῆς ; Ἐχέτε εἶπη καθ' ἑαυτὸν : Ἡ ἐπιστολὴ εἶνε στιγμιαία προσέγγισις τῶν ἀποστάσεων, εἶνε χειραψία γινομένη ἄνωθεν τῶν ὁρέων, εἶνε ἡ ἀδιόρατος ἄλυσ-

σος, ἡ συνδέουσα τὰς ἡπείρους πρὸς ἀλλήλας. Ἡ ἐπιστολὴ ἔχει δύο ὄψεις, ὅπως ὁ Ἰανὸς εἶνε λάλος καὶ ἄλλος, περιέχει τὸ πᾶν καὶ δὲν λέγει τίποτε· εἶνε πλήρης ἐνδιαφέροντος, αἰσθημάτων ἢ εὐφύας δι' ἐκείνον ἢ δι' ἐκείνην, πρὸς ὃν ἀπευθύνεται καὶ ἀκατάληπτος πρὸς τρίτον, ὃς τὴν ἀναγινώσκει ἐκ τύχης. Λάβετε εἰκοσιν ἐπιστολάς καὶ ἀναγνώσατε αὐτάς· ἡ μὲν θὰ εἶνε ἐπιστολὴ δι' ὑποθέσεις, ἡ δὲ προσκλήσεως, ἡ ἄλλη προσκλήσεως εἰς γεῦμα· καὶ ἐν τούτοις, πᾶσαι, πρὶν ἀνοιχθῶσιν, εἶχον τὴν αὐτὴν φυσιογνωμίαν, ἦσαν διπλωμέναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἔφερον τὴν αὐτὴν σφραγίδα, τουτέστι τὴν αὐτὴν προσωπίδα. Δὲν εἶνε ἡ εἰκὼν τῆς ζωῆς ; Ποῖαι διάφοροι συγκινήσεις ὑπὸ τὸ περιχάλυμμα τοῦτο, ὃν καλοῦσιν ἄνθρωπον καὶ ὅστις εἶναι πάντοτε ὁ αὐτός ! ὑπὸ τὴν σφραγίδα ταύτην, ἣν καλοῦσι καρδίαν καὶ ἣτις δὲν ποικίλει ποσῶς ! Ἐπειτα ἡμέραν τινὰ τὴν ἐπιστολὴν, ἣτις ἐπροξένησεν ὑμῖν τὴν μεγαλειέταν συγκίνησιν, ὅτε τὴν ἐλάβετε, τὴν ρίπτετε εἰς τὸ πῦρ, οἱ χαρακτῆρες αὐτῆς συστρέφονται καὶ μορφαζοῦσιν ἐπὶ τινὰς στιγμάς ὑπὸ τὸ θανάσιμον τῆς φλογὸς φέλημα καὶ τὸ πᾶν ἐτελείωσεν· δὲν ὑπολείπεται οὔτε ἡ τέφρα τοῦ κέντρος τούτου παρελθόντος. Οὕτω καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ καρδίᾳ. Ἡμέραν τινὰ, ἀνοίγων αὐτὴν μετὰ περιεργείας, εὗρετε ἐντὸς ἐν ὄνομα καὶ ὑπῆρξατε εὐτυχής, ἔπειτα τὸ ὄνομα τοῦτο ἐξηρανίσθη καὶ κατέστητε ἀδιάφορος. Ἄλλ' ἵνα καταστραφῇ τὸ ὄνομα, δὲν ἔσχετε ἀνάγκην νὰ καύσητε τὴν καρδίαν σας, ὅπως τὴν ἐπιστολὴν· τὸ ὄνομα ἐξηλειφθῇ ὅλως αὐτομάτως, καὶ ἡ γεγραμμένη σελὶς ἐπανεκατέστη, σελὶς λευκὴ, ἣτις θὰ μετεβάλετο ἴσως εἰς κόριν, ἐὰν ἠθέλετε νὰ γράψῃτε τι ἀκόμη ἐπ' αὐτῆς.

Λοιπὸν τὴν 15 Σεπτεμβρίου τοῦ 1837 ἐκόμισαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν κ. Λεβρέν, ὁδὸς «Μεσλαύ».

Τί ἦτο ὁ κύριος οὗτος Λεβρέν καὶ τί περιεῖχεν ἡ ρηθεῖσα ἐπιστολὴ ; Ἰδοὺ ἡ ἐρώτησις. Ὁ κ. Λεβρέν ἦτο χονδρὸκαυμμένος τις τεσσαράκοντα περίπου ἐτῶν, ὅστις εἶχε κάμη μικρὸν τινα περιουσίαν ἐν τῷ ἐμπορίῳ τῶν ὑφασμάτων καὶ ὅστις εἶχε σύζυγον καὶ θυγατέρα. Ὁ κ. Λεβρέν ἦτο ἄσχημος, ἀλλ' ἡ θυγάτηρ του εὐειδής, ὁ κ. Λεβρέν ἦτο κουτός, ἀλλ' ἡ θυγάτηρ του εὐφυής, ὁ κ. Λεβρέν ἦτο παχύσαρκος, ἀλλ' ἡ θυγάτηρ του ἦτο καλοκαυμένη, τέλος ὁ κ. Λεβρέν ἦτο ἐγωϊστής, ἀλλ' ἡ θυγάτηρ του εἶχε καρδίαν. Ἐν τούτοις, μεθ' ὅλα ταῦτα τὰ ἐλαττώματα, ἡ δεσποινὶς Λεβρέν ἔσυρε τὸν πατέρα της ἀπὸ τὴν μύτην, ὡς λέγουσι κοινῶς.

Ὅτε ἡ τροφὸς τῆς δεσποινίδος Λεβρέν κατέβη, ἵνα πορευθῇ εἰς τὴν ἀγοράν, ἡ θυρωρὸς ἐνεχείρησεν εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν, ἣν πρὸ ὀλίγου εἶχε λάβῃ καὶ ἣν ἡ τροφὸς, ἐπιστρέψασα, ἐνεχείρησεν εἰς τὸν κύριόν της, ὅστις, καθήμενος πρὸ τοῦ γραφείου του καὶ φέρων κοιτωνίτην κλαδωτόν, ἔγραφεν ἐπιστολάς. Ὁ κ. Λεβρέν, ἐμπορευθεὶς ἐπὶ μακρόν, εἶχε τὴν συνήθειαν καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα νὰ γράφῃ ἀπὸ τῆς ὁγδόης ὥρας τῆς πρωίας πρὸς τοὺς ἀνταποκριτὰς αὐτοῦ, τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ. Πρὸ τεσσάρων ἐτῶν δὲν εἶχεν ὑποθέσεις μετ' οὐδενός, ἀλλὰ νομίζων, ὅτι εἶχεν ἀκόμη τοιαύτας, δὲν ἄφινε νὰ παρέλθῃ πρωία, χωρὶς νὰ γράψῃ τοῦλάχιστον τέσσαρας ἢ πέντε ἐπιστολάς. Τί ἔγραφεν εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν του, οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ γνωρίξῃ οὔτε αὐτός ὁ ἴδιος· ἀλλ' ἔγραφε καὶ εἶχε τὸ ὕψος ἀνθρώπου ἀποκαμύοντος ἀπὸ τὴν πληθῶραν τῶν ἐμπορικῶν υποθέσεων.

1. « Ἡ Γρανάδα δὲν εἶνε πλέον μόνη ἐπὶ τῶν βωθῶν λίθων της· ὁ πρὸς τὴν Ἀλάμβραν ὕμνος πετᾷ ἐπὶ τῶν μαυρητινικῶν λυρῶν ».